

NÁZORY VEREJNOSTI NA STRIEDAVÚ STAROSTLIVOSŤ PUBLIC OPINIONS ON ALTERNATIVE PERSONAL CARE

Petra KURTANSKÁ, Jana LEVICKÁ

Abstrakt

Verejná mienka má potenciál ovplyvňovať myslenie jedincov, aj celých skupín, nezriedka má vplyv aj na prijímanie legislatívy, či iných závažných noriem. V oblasti sociálnoprávnej ochrany môže ovplyvňovať rozhodovací proces sudcov, ale tiež sociálnych pracovníkov a pracovníčok. Pre tento význam verejnej mienky sme sa zamerali na zistenie názorov verejnosti na inštitút striedavej osobnej starostlivosti. Cieľom príspevku je prezentovať naše zistenia, ktoré sme získali prostredníctvom kvantitatívneho výskumu. Na zber dát bol použitý 22 položkový dotazník vlastnej konštrukcie. Výskumný súbor 309 respondentov, z čoho až 234 (75,7%) boli ženy, zvyšných 75 (24,3%) respondentov boli muži.

Kľúčové slová: DETI. ROZVOD. STRIEDAVÁ OSOBNÁ STAROSTLIVOSŤ. KOLÍZNY OPATROVNÍK.

Abstract

Public opinion has the potential to influence the thinking of individuals and entire groups, it often has an impact on the adoption of legislation or other important standards. In the field of social protection, it can influence the decision-making process of judges, but also of social workers. Because of this importance of public opinion, we focused on finding out the opinions of the public on the institute of alternating personal care. The aim of the paper is to present our findings obtained through quantitative research. A self-constructed 22-item questionnaire was used for data collection. The research group consisted of 309 respondents, of which 234 (75.7%) were women, the remaining 75 (24.3%) respondents were men.

Keywords: CHILDREN. DIVORCE. ALTERNATING PERSONAL CARE. COLLISION GUARDIAN.

ÚVOD

Rodiny, ich problémy a riešenia prešli za ostatných sto rokov dynamickými zmenami. Keď ešte na začiatku 20. storočia prevládalo patriarchálne usporiadanie vzťahov vo vnútri rodiny, s minimálnymi právami manželiek, či matiek, v súčasnosti vyspelá spoločnosť rešpektuje ženu ako rovnocennú partnerku muža. Viaceré zmeny, ktoré sa udiali v globálnej spoločnosti sa odrazili aj v rodine. Od pevne štruktúrovanej inštitúcie s prísnyimi pravidlami a formalizovanými vzťahmi v manželstve sa rodina posunula k viacerým súčasným usporiadaniam. K jedným z najväčších zmien vo vzťahu k inštitúcii rodine patrí aj odtabuizovanie manželských konfliktov, ktoré v záverečnej fáze končia rozpadom manželstva. Rozpad dobrých manželských vzťahov bol ešte aj v 50. rokoch minulého storočia pokladaný za zlyhanie manželov, pričom obviňovaná bola predovšetkým žena. V prípade rozvodu sa sudy rozhodovali často v prospech otcov, pretože otcovia boli pokladaní za ich prirodzených ochrancov. V prospech otcov hovoril aj fakt, že muži mali lepšie finančné zaistenie ako ženy. Len výnimočne sa deti dostávali do starostlivosti matky a v takom prípade otec nemusel deti podporovať (Warshak, 1996). Práve vtedajšia prax zverovania detí do starostlivosti otcov bola príčinou, pre ktoré mnohé ženy zotrvali aj

v problematických manželských vzťahoch. Ženy-matky boli veľmi dlho spoločnosťou vnímané ako domáce gazdiné a opatrovatelky členov rodiny, vrátane detí. K väčším zmenám prišlo po II. svetovej vojne, teda v čase, keď kulminoval emancipačný proces žien. Od polovice 20. storočia sa postupne zvyšoval počet rozvodov, a úmerne k tomu narastal aj počet matiek, ktorým boli deti zverené do výchovnej starostlivosti. Výsledkom tohto trendu bolo, že v 70. rokoch sa začali viac zverovať deti do starostlivosti matiek, následkom čoho sa otcovia stali menej aktívni v rodičovských roliach a matky boli preťažené. V dôsledku toho sa postupne v praxi presadil názor, že po rozvode by deti mali zostať s matkou a otec by sa mal vzdať aktívneho rodičovstva¹. V osemdesiatych rokoch začali sudy preferovať **spoločnú starostlivosť** ako potenciálne lepšie pre deti. Tieto zmeny boli ovplyvnené neúspechom nového systému, rozvojom feministického hnutia a rastúcim poznaním, že pojem "*kritické obdobie*" je spoločenským predsudkom (Teyber, 2007). Sudy, ktoré rozhodujú o výchove detí po rozvode, sa tiež často riadia týmto kultom materstva, ktorý vychádza z predpokladu, že žena je lepším rodičom ako muž, a že matka je dôležitejšia ako otec. Avšak psychologické výskumy ukazujú, že prítomnosť otca v rodine má pozitívne vplyvy na deti, a preto by sudy mali preskúmať rodičovskú spôsobilosť bez ohľadu na pohlavie rodiča a maximálne podporovať spoločnú starostlivosť. Toto by malo viesť k vytvoreniu rovných príležitostí pre oboch rodičov. Tiež by to znamenalo, že deti po rozvode budú mať trvalý a blízky vzťah s oboma rodičmi. Je dôležité, aby spoločnosť prestala vnímať rodičovstvo ako jednostrannú zodpovednosť jedného pohlavia a zamerala sa na to, aby obaja rodičia mohli plnohodnotne plniť svoje rodičovské povinnosti (Warshak, 1996).

1 STRIEDAVÁ STAROSTLIVOSŤ NA SLOVENSKU

Spoločná starostlivosť oboch rodičov po rozpade manželstva, respektíve partnerstva je viac známa pod termínom striedavá starostlivosť. Tento model má svoje korene v Kanade, kde bol prvý raz legislatívne upravený v roku 1978 (Sabini, 2017). Na Slovensku sa striedavá starostlivosť začala realizovať až v súvislosti s novelou zákona o rodine. V roku 2005 vstúpil do účinnosti zákon č. 36 Z. z. o rodine, ktorý rešpektujúc čl. 32, konkrétne ods. 4 Listiny základných ľudských práv a slobôd zaviedol v SR striedavú starostlivosť. V odseku 4 je jednoznačne uvedené, že vychovávať dieťa je právom rodiča a toto právo môže byť obmedzené, alebo pozastavené len súdnym rozhodnutím. V rámci slovenskej legislatívy sú si obaja rodičia rovní, čo je vyjadrené v § 24 zákona č. 36/2005 Z. z. nasledovne: ak sú obidvaja rodičia spôsobilí vychovávať dieťa a ak obidvaja rodičia majú záujem o osobnú starostlivosť o dieťa, potom súd môže zveriť dieťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, ďalšou podmienkou je, že takéto usporiadanie musí byť v záujme dieťaťa a týmto spôsobom budú lepšie zaistené potreby dieťaťa. Z formálneho hľadiska je možné hovoriť o dvoch formách striedavej osobnej starostlivosti. V prvej forme sa maloleté dieťa na určený čas presúva z domov matky do domova otca. Dieťa teda pravidelne mení prostredie. V rámci druhej formy maloleté dieťa nestrieda domov, ale v domove sa striedajú rodičia. V určený čas

---

¹ Aktívne rodičovstvo sa spája so situáciou, keď sa rodič osobne zapája do každodennej starostlivosti o dieťa. Pasívne rodičovstvo označuje stav, keď rodič sa len čiastočne podieľa na finančných nákladoch spojených so starostlivosťou o dieťa a priama starostlivosť rodiča o dieťa je minimalizovaná.

tak do domova prichádza matka, alebo otec dieťaťa (Trávníček, 2015). Časové intervaly závisia od dohody rodičov, pričom medzi najfrekventovanejšia patria týždňové a dvojtýždňové fázy striedania (Kopčanová, Filípeková 2018).

V domácej praxi sa inštitút striedavej praxi aplikuje od roku 2010, pričom v prvých rokoch sa aplikoval skôr zriedkavo. Ani v súčasnosti nie je bežnou praxou, že súd rozhodne o striedavej osobnej starostlivosti o čom svedčia údaje v nasledovnej tabuľke.

Tabuľka 1: Rozhodnutia o zverení dieťaťa do výlučnej starostlivosti po rozvođe,2022

<i>Celkový počet detí na rozhodnutiach</i>	10017
<i>Počet detí zverených do osobnej starostlivosti matke</i>	7723
<i>Počet detí zverených do osobnej starostlivosti otcovi</i>	1069
<i>Počet detí zverených do SoS</i>	1225

Zdroj: Kurtanská, 2023, s. 26

Ak sa pozrieme na rozhodnutia o striedavej starostlivosti v krajevom kontexte, môžeme konštatovať, že sú tu badateľné výrazné regionálne rozdiely. Najvyšší percentuálny podiel pripadá na Bratislavský samosprávny kraj a najnižšie percento rozhodnutí o striedavej starostlivosti vyniesli súdy v Prešovskom samosprávnom kraji - len 7,34%. Bližšie pozri Tabuľka 2².

Tabuľka 2: Uplatnenie inštitútu striedavej osobnej starostlivosti podľa samosprávnych krajov

Samosprávny kraj:	Percentuálne (%) vyhodnotenie
Bratislavský kraj	23,07%
Trenčiansky kraj	13,82%
Trnavský kraj	13,69%
Žilinský kraj	12,94%
Nitriansky kraj	12,55%
Košický kraj	10,45%
Banskobystrický kraj	9,53%
Prešovský kraj	7,34%
Za SR	100% čo je 1225 detí

Zdroj: Kurtanská, 2023, s. 27

² Zaujímavé by bolo, ak by sme poznali pomer medzi žiadosťou o striedavú starostlivosť a pozitívnym rozhodnutím o striedavej starostlivosti. Je totiž možné, že regionálne rozdiely sú dôsledkom toho, ako rodičia v jednotlivých samosprávnych krajoch k tejto možnosti pristupujú.

Pri rozhodovaní o usporiadaní porozvodovej starostlivosti o dieťa je potrebné, aby súd zbral do úvahy aj ďalšie aspekty. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä:

- 1) úroveň starostlivosti o dieťa, ktorú mu môže rodič poskytnúť
- 2) bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava,
- 3) ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa,
- 4) okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa,
- 5) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou,
- 6) podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa,
- 7) názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny,
- 8) podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami.

Práve zisťovaním týchto skutočností poveruje súd kolízneho pracovníka, ktorým je sociálna pracovníčka alebo sociálny pracovník z miestne príslušného oddelenia sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately.

Hoci je striedavá starostlivosť pokladaná za optimálny spôsob usporiadania porozvodových starostlivosti o dieťa, nie je vhodná pre všetkých rodičov. Ako upozorňuje Warshak (1990), striedavá starostlivosť môže zlyhať:

- ak jeden z rodičov nie je schopný sa primerane starať o dieťa/deti,
- ak jeden z rodičov odmieta túto formu starostlivosti,
- ak rodičia po rozvode alebo rozchode žijú veľmi vzdialene od seba.
- ak rodičia pociťujú silné nepriateľstvo voči sebe
- ak rodičia používajú deti ako pešiakov vo vlastnej vojne.

Je dôležité, aby všetci účastníci procesu, v ktorom sa rozhoduje o usporiadaní vzťahov rodičov a ich detí po rozvode, prihliadali na najlepší záujem dieťaťa, tak ako to vyžaduje Dohovor o právach dieťaťa. **Článok 3 odsek 1** Dohovoru o právach dieťaťa zaručuje dieťaťu právo na posúdenie jeho alebo jej najlepších záujmov a ich prvoradá zohľadnenie pri akýchkoľvek krokoch alebo rozhodnutiach, ktoré sa ho týkajú, tak vo verejnej, ako aj v súkromnej sfére, Problémom je, že vysvetlenie si najlepšieho záujmu môže byť u jednotlivých účastníkov procesu veľmi rozdielne.

2 METODOLÓGIA

Štúdia je výstupom širšie koncipovaného výskumu, ktorého cieľom bolo **Zistiť názory verejnosti na striedavú osobnú starostlivosť**. Tento cieľ sme si stanovili na báze poznania sily verejnej mienky, ktorá dokáže ovplyvňovať názory a postoje ľudí, teda aj politikov, ktorí prijímajú zákony. Práve pod vplyvom verejnej mienky bola najskôr v Kanade, následne v USA upravená legislatíva tak, aby bolo obidvom rodičom, ktorí sa chcú riadne osobne podieľať na výchove svojho dieťaťa/detí, umožnené túto starostlivosť realizovať.

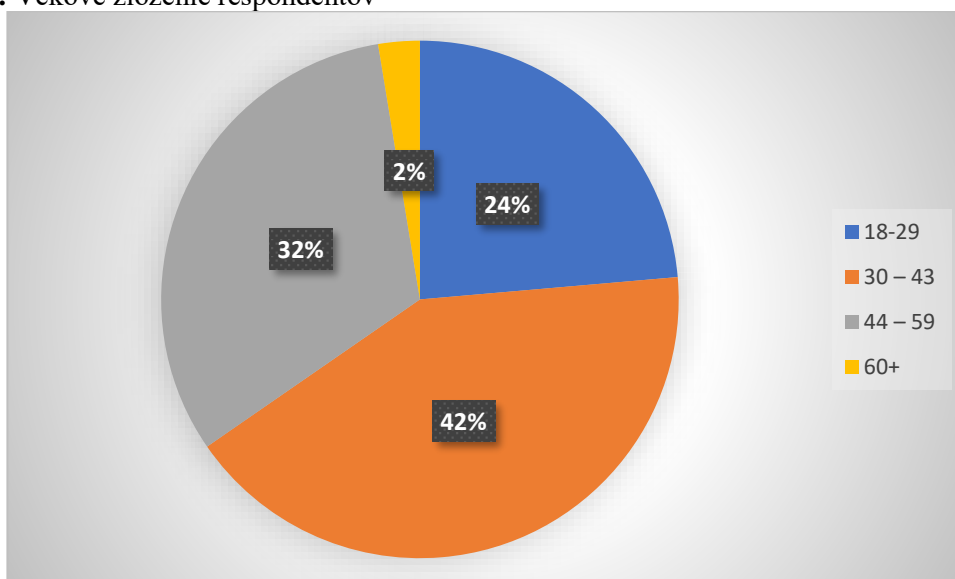
Výskum bol realizovaný v kvantitatívnom dizajne za použitia dotazníka vlastnej konštrukcie. Dotazník mal 22 položiek, z ktorých 17 bolo uzavretých a zvyšných 5 položiek bolo koncipované ako otvorené otázky. Z formálneho hľadiska bol dotazník vytvorený v Gmail Forms a umiestnený bol v internetovom prostredí, v ktorom prebiehal zber dát počas

druhej polovice februára 2023. Počas tohto obdobia sme získali 309 úplne vyplnených dotazníkov, ktoré sme následne spracovali za použitia deskriptívnej štatistiky.

2.1 Informácie o výskumnej vzorke

Z celkového počtu 309 respondentov až 75,7%, (234) boli ženy, zvyšných 24,3% (75) boli muži. Vekové zloženie respondentov je zachytené v nasledujúcom grafe. Potešilo nás, že do nášho výskumu sa zapojili respondenti vo vekovom rozpätí od 18 rokov až po kategóriu 60+.

Graf 1: Vekové zloženie respondentov

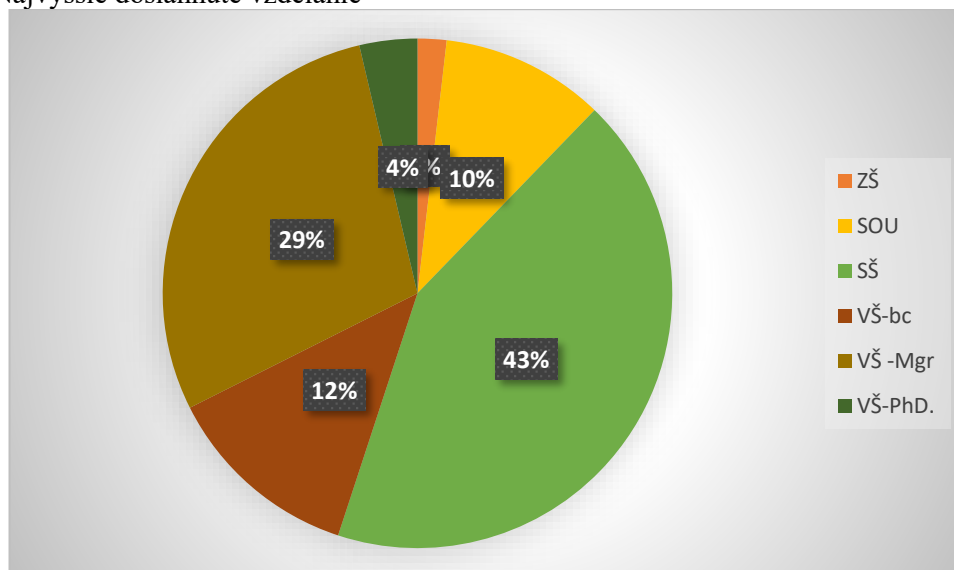

Zdroj: Kurtanská, 2023, s. 36

Ako môžeme vidieť z údajov v grafe 2, výsledky nám ukazujú, že 73 (24 %) respondentov bolo vo veku 18 – 29 rokov, 129 (42 %) respondentov vo veku 30 – 43 rokov, 99 (32 %) respondentov vo veku 44 – 59 rokov a 8 (2 %) respondentov vo veku 60 rokov a viac.

Ďalšie nami sledované demografické údaje boli **vzdelanie, rodinný stav a deti**. V našom výskumnom súbore prevažovali respondenti s úplným stredoškolským vzdelaním v počte 140 respondentov. Iba 6 respondentov malo len základné vzdelanie.

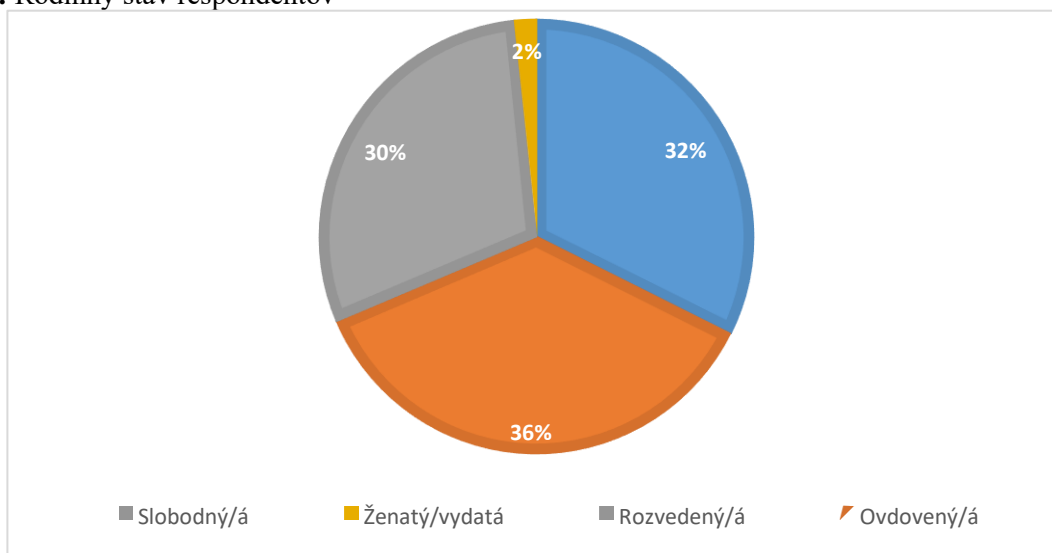
Graf 2: Najvyššie dosiahnuté vzdelanie

Zdroj: Kurtanská, 2023, s. 37

Bolo pre nás prekvapením, že najpočetnejšiu zložku nášho výskumného súboru tvoril respondenti, ktorí aktuálne boli vydaté/ženatí. Tento stav označilo až 112 (36,2 %) respondentov, Vzhľadom k téme sme predpokladali, že najväčšiu skupinu budú tvoriť respondenti, ktorých vzťah sa rozpadol. Týchto respondentov v našom súbore bolo 92 (29,8 %).

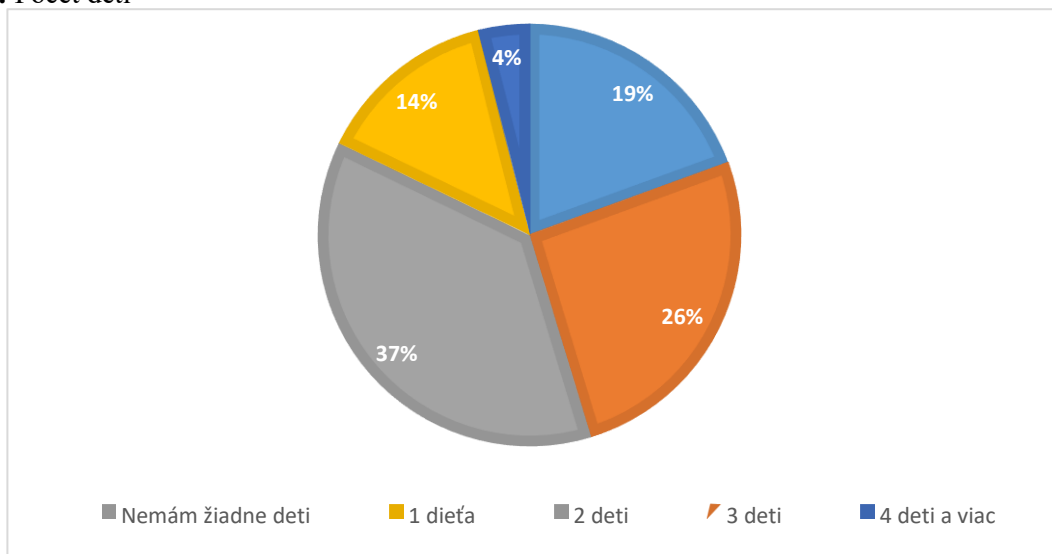
Graf 3: Rodinný stav respondentov

Zdroj: Kurtanská, 2023, s. 37

Najzaujímavejším zo sledovaných ukazovateľov bolo rodičovstvo respondentov. Až 60 (19 %) respondentov nemalo žiadne dieťa. Najväčšiu skupinu respondentov tvorili rodičia s dvomi deťmi, ktorých bolo 114 (37 %).

Graf 4: Počet detí

Zdroj: Kurtanská, 2023, s. 38

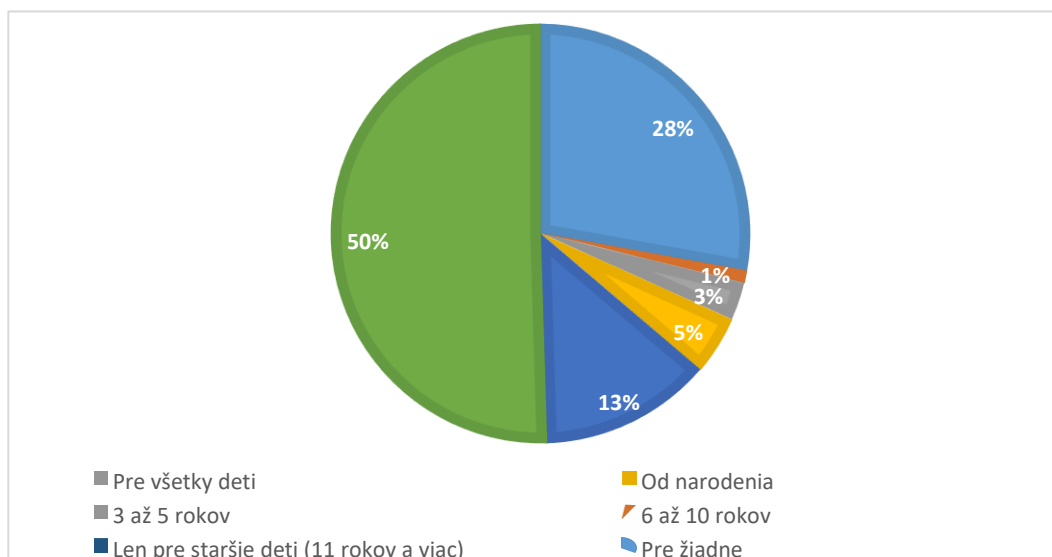
3 VLASTNÉ ZISTENIA

Popri pomerne veľkému počtu publikácií, ktoré sa otázkam striedavej starostlivosti venujú, stále existujú viaceré aspekty tejto problematiky, ktoré zostávajú na okraji záujmov autorov a autoriek. Z hľadiska sociálnej práce nás zaujímajú dva okruhy. Jedným z nich je názor verejnosti na striedavú starostlivosť a druhým je hodnotenie súčasného systému striedavej starostlivosti na Slovensku verejnosťou. Ako sme už uviedli, na zistenie relevantných dát sme použili dotazník vlastnej konštrukcie. Na analýzu získaných dát sme použili deskriptívnu štatistiku.

Názory verejnosti na striedavú starostlivosť nás zaujímali preto, lebo u odbornej verejnosti sa nestretáme s jednotným názorom, o ktorý by sa kolízni opatrovníci/opatrovníčky pri vypracovávaní správy pre súd mohli oprieť. Niektorí autori zastávajú názor, že striedavá starostlivosť je vhodná pre všetky deti bez rozdielu, teda aj pre najmenšie deti (Nielsen, 2014). Iní preferujú, aby deti do 3., respektíve 4. roku boli umiestnené v stabilnom prostredí, čo vylučuje striedavú starostlivosť (Špaňhelová, 2012, Cihlář, 2011).

Podobnú rozdielnosť názorov kopíruje aj náš výskum. Na základe deskriptívnej analýzy konštatujeme, že len **28%**, čo je 86 respondentov pokladalo striedavú starostlivosť za najlepšie riešenie pre dieťa. Striedavú starostlivosť za vhodnú formu, ale len pre deti staršie ako 11 rokov pokladalo 41 (13 %) respondentov. Až 50% našich respondentov, čo predstavuje 156 členov výskumného súboru zastáva názor, že striedavá starostlivosť **nie je vhodná pre žiadne dieťa**.

Graf 5: Vhodnosť NRS pre vybrané kategórie detí

Zdroj: Kurtanská, 2023, s. 44

Zisťovali sme vhodnosť striedavej osobnej starostlivosti vo vzťahu k veku dieťaťa. Len **3** respondenti (čo zodpovedá 1%) pokladajú túto formu starostlivosti vhodnú už pre deti od narodenia. **9** (3%) respondentov za vhodný vek pre zavedenie striedavej osobnej starostlivosti pokladá už vek od 3-5 rokov. Pre vekové rozpätie medzi 6.-10. rokom takúto starostlivosť označilo **14**(5%) respondentov. Z uvedeného vyplýva, že len **26** respondentov pokladá striedavú osobnú starostlivosť za vhodnú pre deti mladšie ako 10 rokov.

Zástancovia striedavej osobnej starostlivosti pokladajú za najvhodnejšie, aby súdy automaticky využili tento inštitút v konaní o určení zverenia dieťaťa/detí do osobnej starostlivosti. Takýto mechanický prístup – bez zvažovania vhodnosti pre konkrétne dieťa/deti zamietlo až **73,5%** (227) našich respondentov, Až 94,2% (291) respondentov zastáva totiž názor, že existujú rodičia, pre ktorých takéto usporiadanie nie je vhodné. 26,5% (82) našich respondentov sa domnieva, že automatické rozhodovanie by mal súd využiť len vtedy, ak existuje dostatok dôvodov pre zverenie dieťaťa do výlučnej osobnej starostlivosti jedného z rodičov.

Druhým okruhom nášho záujmu bolo hodnotenie súčasného systému striedavej starostlivosti slovenskou verejnosťou. V tejto súvislosti nás prekvapilo, že len 78(25,2%) respondentov pokladá slovenský systém striedavej osobnej starostlivosti za dobrý. Výraznú nespokojnosť s aktuálnym stavom potvrdilo 231 (74,8%) respondentov. Najčastejším dôvodom ich nespokojnosti bolo zdĺhavé konanie našich súdov. K tejto možnosti sa priklonilo až 219 (70,9%) respondentov. Medzi dôvody nespokojnosti so súčasným stavom v oblasti striedavej osobnej starostlivosti je možné započítať, že až 214 (69,3 %) respondentov zastáva názor, že súdy pri rozhodovaní o zverení dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti neprihliadajú k záujmom dieťaťa.

Potešilo nás, že až **250 (80,9 %)** respondentov si myslí, že kolízny opatrovník (teda sociálna pracovníčka/sociálny pracovník) svojim konaním dokáže pozitívne ovplyvniť rozhodovanie sudcu. Opačný názor zastávalo len 59 (19,1 %) respondentov. V rámci otvorenej otázky mohli uviesť dôvody, pre svoje stanovisko. Otvorené otázky boli analyzované s použitím tematickej analýzy (Braun, Clark, 2006). Pri obidvoch možnostiach sme generovali bazálne témy, ktoré sa v súvislosti s ich stanoviskom objavili. V nasledovnej časti uvádzame témy, ktoré sme vygenerovali vo vzťahu k názoru respondentov, že kolízni

opatrovníci môžu pozitívne ovplyvniť rozhodovanie súdov. Tieto témy sme podporili aj vybranými kódmi.

Tabuľka 3: Kolízni opatrovníci môžu pozitívne ovplyvniť rozhodovanie súdov

Téma	Príklad
Hájenie záujmu dieťaťa	R 6: „ <i>Vždy háji záujem deti</i> “. R 137: „ <i>Osobným pohovorom s dieťaťom, či má o to záujem</i> “.
Písanie posudkov	R 69: „ <i>Odborný posudok, rozhovor s dieťaťom</i> “. R 194: „ <i>Napiše posudok</i> “. R 239: „ <i>Predpokladám, že spisuje posudok, a sú snád' prípady, keď má pádne argumenty, prečo odporúča zveriť dieťa do starostlivosti jedného rodiča</i> “.
Monitorovanie rodiny	R 18: „ <i>Ak sociálny pracovník monitoruje rodinu a vedie s nimi komunikácie, určite to zmení pohľad na vec</i> “. R 111: „ <i>Sociálna pracovníčka ma priestor na monitorovanie vzťahov medzi rodičmi a dieťaťom.. teda mala by mat</i> “.
Spravodlivý pohľad	R 123: „ <i>Sociálna pracovníčka je [by mala byť) najlepšie oboznámená s domácim prostredím a zvykmi oboch rodičov a pokiaľ je nezainteresovaná poskytne spravodlivý pohľad na situáciu</i> “. R 147: „ <i>Nezaujatá osoba</i> “.
Pravidelné kontroly	R 225: „ <i>Kontrolnými návštevami pred pojednávaním ,rozhovorom s dieťaťom (pokiaľ ma na to vek a vie sa vyjadriť), rozhovorom s rodičom</i> “.

Zdroj: Kurtanská, 2023, s. 51

Obdobne sme postupovali aj pri spracovaní odpovedí tých respondentov, ktorí zastávajú názor, že kolízni opatrovníci negatívne ovplyvňujú rozhodovanie súdov. V tabuľke č. 4 uvádzame niekoľko vygenerovaných tém (s kódovou podporou), ktoré nám

poukazujú na pravdepodobné subjektívne negatívne skúsenosti našich respondentov s procesom rozhodovania vo veci striedavej osobnej starostlivosti.

Tabuľka 4: Kolízni opatrovníci môžu negatívne ovplyvniť rozhodovanie súdov

Téma	Príklad
Nadržiavanie jednému rodičovi	<p>R 171: „<i>Úmyselným skreslením skutočností v neprospech jedného z rodičov</i>“.</p> <p>R 217: „<i>Ak je sociálna pracovníčka skorumpovaná nadržiava len jednému rodičovi</i>“.</p> <p>R 259: „<i>Dost' ovplyvňovaní soc. pracovníci, nekontrolujú stav domácnosti, nadŕžajú jednej strane - nie sú nestranní</i>“.</p>
Nedodržiavane záujmu dieťaťa	<p>R 279: „<i>Jednoducho nehľadá na skutočný záujem dieťaťa, pridŕža sa štatistik, odškrtnie si vybavené</i>“.</p> <p>R 44: „<i>Žena - žena, obe sa prikláňajú k matkám a ich názorom, nerešpektujú zákony, výskumy a skutočný záujem dieťaťa. Sociálny pracovník v omnoho väčšej miere, ak nie na 100 % koná v prospech matky. Vyjadruje sa na pojednávaní, v listinách, podáva návrhy</i>“.</p>
Konexia a korupcia	<p>R 27: „<i>Sociálny pracovník, psychológ, súdny znalec napíšu neobjektívny posudok, vo veľkej väčšine sú to ženy a ich názor je do značnej miery ovplyvnený týmto faktom. Vyrábajú z mužov iba bankomaty slúžiace matkám a pomáhajú ničiť osudy detí a otcov v prevažnej miere</i>“.</p> <p>R 163: „<i>Popisuje rodinnú situáciu, preveruje rodinne zázemie, ale korupcia, konexie</i>“.</p> <p>R 238: „<i>Sociálna pracovníčka zmietla záver súdneho znalca, ktorý striedavú výchovu neodporúčal a súd rozhodol podľa nej - úplatok zo strany otca</i>“.</p>

Dieťa patrí matke	R 46: „ <i>Sú zaujaté a preferujú komunistické pravidlo dieťa patrí matke</i> “.
	R 71: „ <i>Absolútne ich nezaujíma názor a láska k vlastnému dieťaťu, stále je tu zaužívané že dieťa patrí matke</i> “.
Subjektívny postoj	R 13: „ <i>Subjektívny postoj</i> “. R 53: „ <i>Často ide o subjektívny názor nie odborný</i> “. R 234: „ <i>Subjektívne, čiže nemusí byť názor pravdivý</i> “.

Zdroj: Kurtanská, 2023, s. 52

4 DISKUSIA

Napriek pomerne dostatočnému času, v ktorom existuje prax striedavej osobnej starostlivosti, nie je možné konštatovať, že by medzi odborníkmi existovala zhoda na vhodnosti tejto formy porozvodovej starostlivosti pre dieťa/deti. Niektoré názory odborníkov sú v ostrom rozpore. Pokiaľ Nielsen (2014, s. 6) tvrdí, že „*striedavá starostlivosť je spojená s lepšími výsledkami pre deti všetkých vekových skupín v rámci širokého spektra emočných, behaviorálnych a fyzických charakteristík*“, Cihlár (2011) neodporúča takúto porozvodové usporiadanie pre deti mladšie ako 4 roky. Naši respondenti zastávajú až v 50% názor, že striedavá osobná starostlivosť nie je vhodná pre žiadne dieťa. Prekvapujúcim zistením bolo, že respondenti označili možnosť, že striedavá starostlivosť je vhodná pre dieťa od narodenia. Takýto názor prezentovali len 3 respondenti, čo zodpovedá 1% z celého výskumného súboru. Ďalších 9 respondentov, teda 3%, pripustilo, že striedavú osobnú starostlivosť je možné uplatniť aj deťom vo veku medzi 3. a 5. rokom. Tomuto názoru ale odporujú psychológovia, ktorí zdôrazňujú, že pre tento nízky vek je mimoriadne dôležité, aby dieťa vyrastalo v stabilnom emocionálnom a sociálnom prostredí (Špaňhelová, 2012).

Z pohľadu sociálnej práce, neexistuje vhodný čas pre ktorúkoľvek formu zverenia dieťaťa do starostlivosti po rozvode. Chápeme však, že rozvod/rozchod rodičov je realitou dneška a preto existujú deti, ktoré sa v tejto situácii nachádzajú. Tieto deti musia čeliť rozpadu vzťahu svojich rodičov. Sociálne pracovníčky a pracovníci v role kolíznych opatrovníkov však musia k tejto problematike pristupovať profesionálne. Opierajúc sa o najnovšie vedecké poznatky a na základe osobnej znalosti rodinných pomerov dieťaťa majú súdu predložiť taký návrh úpravy vzťahu rodičov a detí, ktoré najviac odráža najlepší záujem dieťaťa. Niekedy v tomto stanovisku bude návrh na zverenie dieťaťa do výchovnej osobnej starostlivosti jednému z rodičov, inokedy to bude návrh na striedavú osobnú starostlivosť. Pri každom jednom rozhodnutí tak kolízne opatrovníčky a kolízni opatrovníci opakovane riešia dilemu, ktorá forma usporiadania vzťahov po rozvode je pre konkrétne dieťa najvhodnejšia.

V tomto kontexte by sa mohlo javiť, že pre sociálnych pracovníkov nie je dôležité poznať ako verejnosť vníma rozhodovanie o zverení dieťaťa do starostlivosti rodiča, či rodičov. Ak sme v našom výskume zistili, že až 73,5% respondentov očakáva, že súd starostlivo preskúma všetky okolnosti kým rozhodne o tom, akú formu

porozvodového usporiadania zvolí. Sociálne pracovníčky a sociálni pracovníci tak môžu očakávať, že približne takéto percento rozvádzajúcich/rozchádzajúcich sa rodičov bude očakávať, že kolízni opatrovníci budú primeranú pozornosť aj im, ich názorom a pod. Problém je v tom, že kolízni opatrovník nemá presadzovať najlepšie riešenie z pohľadu rodiča, ale najlepší záujem dieťaťa, ktorý môže byť v kolízii s predstavami rodiča/rodičov. Poznanie verejnej mienky ich však môže pripraviť na to, že časť rodičov bude s ich stanoviskom nespokojných, budú zastávať názor, že práve správa o rodine, ktorú vypracoval kolízni opatrovník je jediným dôvodom, pre ktorý súd rozhodol inak, ako rodič očakával/a. Informácie o aktuálnej verejnej mienke tak môžu pomôcť kolíznym opatrovníkom, aby sa kvalitne pripravili na komunikáciu s rodičom, nepodceňovali potrebu dôkladne a jednoznačne vysvetliť svoje odborné stanovisko obom rodičom. Výsledky nášho výskumu sú v rozpore so zisteniami, ktoré uvádza Niselsen (2011), že nastal posun vo verejnej mienke, ktorá sa posunula v prospech striedavej osobnej starostlivosti. Naše vlastné zistenia potvrdzujú, že v slovenskej spoločnosti zatiaľ takýto posun nenastal. Vlečúce sa súdne konania, zdanlivá ľahostajnosť súdov a niekedy aj nekompetentnosť sociálnych pracovníkov nenapomáha rýchlejšej zmene verejnej mienky, ale skôr podporuje pretrvávanie status quo v praxi.

4.1 Limity výskumu

Ako limit našich zistení vnímame zloženie nášho výskumného súboru, v ktorom ženy v počte 234 (75,7 %) respondentiek tvorili väčšinu. Stanoviská našich respondentov mohli byť takisto ovplyvnené ich sociálnym stavom. 36,2%, teda 112 respondentov v čase zberu dotazníkov žilo v manželstve, alebo partnerstve. Necelá tretina, konkrétne 29,8% (92) respondentov uviedlo, že ich vzťah sa rozpadol, resp., že sú rozvedení. Ak by výskumný súbor bol tvorený len respondentmi, ktorých vzťah sa rozpadol, je možné, že by výsledky boli odlišné. Rozdielnosť výsledných zistení je možné očakávať aj v situácii, ak by v súbore boli respondenti bez tejto skúsenosti.

ZÁVER

Sociálna práca ako dynamická profesia, ktorá citlivo reaguje na všetky menšie aj závažnejšie zmeny v spoločnosti musí prispôsobovať spôsoby a ciele profesionálnej intervencie času, v ktorom ich realizuje. Ako zdôrazňujú zástancovia striedavej osobnej starostlivosti, je nevyhnutné, aby sociálni pracovníci disponovali potrebnými znalosťami a kompetenciami, ktoré sú nevyhnutné pre výkon ich profesie. V rámci každého výskumu sa okrem zistení, na ktoré sa výskumník/výskumníci zameriava/jú môžu objaviť aj tzv. sekundárne, ale významné zistenia. V našom výskume to je presvedčenie rodičov, že niektoré kolízne opatrovníčky konajú nekompetentne, na čo poukazuje aj výrok jedného z našich respondentov: *„trpia deti, zamestnanci bez odborného vzdelania v sociálnej oblasti, stačí ak majú 2.stupeň VŠ akejkol'vek, sociálna pracovníčka príde na súd v zastupovaní maloletého dieťaťa ktorého nepozná, najväčšie peklo, klame, zavadza, úmyselne vyberá zo spisu dôkazy, sociálne pracovníčky sú iba „sekretárkami " sudcu, vyrábajú z mužov iba bankomaty slúžiace matkám, absolútne ich nezaujímajú záujmy dieťaťa, iba to že obaja rodičia majú právo starať sa o dieťa, žiaľ často je zmanipulovaný/á a háji skôr záujem niektorého z rodičov“.*

Negatívne skúsenosti práve s prístupom sociálnych pracovníkov a pracovníčok

neprezentovali len muži, ale aj ženy. Aj keď podobných výpovedí nebolo veľa, toto zistenie nás zaväzuje k realizácii výskumu zameraného práve na to, ako kolízni opatrovníci zvládajú svoju rolu.

POĎAKOVANIE

Príspevok je výstupom z projektu KEGA 003UCM-4/2003 Intervencie v sociálnoprávnej ochrane.

POUŽITÉ ZDROJE

BRAUN, V., CLARKE, V. 2006. Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>.

CIHLÁŘ, Petr. 2011. Problematika hodnotenia fungovania striedavej starostlivosti. In: *Zborník odborných materiálov, rád, informácií a praktických skúseností o spoločnej porozvodovej starostlivosti o deti: Striedavá osobná starostlivosť o dieťa*. s. 39-41. [online], [cit. 2023-02-30]. Dostupné z:

<https://www.ligaotcov.eu/data/ligaotcov.eu/documents/KNIHA-striedavka--Liga-otcov.pdf>

DOHOVOR o právach dieťaťa. 2010. [online], [cit. 2023-01-24]. Dostupné z:

<https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/narodne-koordinacnestredisko/dohovor-pravach-dietata.pdf>.

KOPČANOVÁ, D. a B. FILÍPKOVÁ. 2018. *Analýza vybraných odporúčaní rodičov na zlepšenie spoločnej starostlivosti a spoločnej starostlivosti po rozvode/rozchode rodičov/partnerov*. In: Sciendo [online]. Bratislava: VŠZaSP sv. Alžbety, 2018, roč. 52, č. 1, s. 60-69 [cit. 2022-12-13]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/327156700_Analysis_of_Selected_Recommendations_of_Parents_for_Improvement_of_Shared_Care_and_Joint_Custody_After_ParentsPa.

KURTANSKÁ, P. 2023. *Názory verejnosti na striedavú starostlivosť*. Bakalárska práca. Trnava: UCM v Trnave, FSV.

NIELSEN, Linda. 2014. Parenting Plans for Infants, Toddlers, and Preschoolers: Research and Issues. [online]. *Journal of Divorce & Remarriage*, 55(4):315-333. [2023-01-24]. Dostupné z: DOI: 10.1080/10502556.2014.901857.

NIELSEN, Linda. 2011. *Sumár 40 výskumov: aký typ usporiadania je pre deti najlepšie*. [online], [cit. 2023-03-12]. Dostupné z:

https://www.striedavka.sk/01_custom_content/VyskumyStriedavka.pdf.

SABINI, Charlene. 2017. Foster care: A history. [online], [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://www.nals.org/blogpost/1359892/290477/Foster-Care-A-History>.

ŠPAŇHELOVÁ, ILONA. 2012. Vliv rozvodu na duši a chování dítěte. In: *Šance detem*, [online]. [cit. 2022-12-20], Dostupné z: <https://sancedetem.cz/vliv-rozvodu-na-dusichovani-ditete>.

TEYBER, Edward. 2007. *Děti a rozvod*. Praha: Návrat domů, ISBN 978-80-7255-163-7.

TRÁVNÍČEK, Milan. 2015. *Strídavá péče*. Praha: Beckova edice právní instituty, ISBN 978-80-7400-596-1.

WARSHAK, Richard. 1996. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha: Portál, ISBN 807178-089-8.

Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Revue sociálnych služieb, ročník 3, číslo 2, rok 2023

Vydavateľ: Fakulta sociálnych vied, UCM v Trnave, Bučianska 4/A, 917 01 Trnava

<https://rss.fsvucm.sk/index.php/rss/index>

DOI: <https://doi.org/10.34135/rss.230207>

Kontakt

Bc. Petra Kurtanská (kurtanska1@ucm.sk)

Ústav sociálnej práce a sociálnej politiky

FSV UCM v Trnave

Bučianska 4/A

917 01 Trnava

Prof. PhDr. Mgr. Jana Levická, PhD. (jana.levicka@ucm.sk)

Ústav sociálnej práce a sociálnej politiky

FSV UCM v Trnave

Bučianska 4/A

917 01 Trnava